

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №2 г. АК-ДОВУРАК

Согласовано:

Замдиректора по

УВР: _____/Домур А.О./

От «28» августа 2024г.

Утверждена: Приказ № 143

от «28» августа 2024

Директор: _____/Булаво И.С/



Рабочая программа по родному (тувинскому) языку

Класс: _____ 8 «а», 8 «б» _____

Количество часов: в неделю 2; в год: 68 _____

Программа разработана в соответствии с Тыва дылга ооредилге федералдыг куруне стандарттары. Тыва дыл болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгазынга чижек ажылчын программа. Кол ниити ооредилге (5-9) класстар. Ортумак (долу) ниити ооредилге (10-11 класстар). Тыва Республиканың өөредилге болгаш эртем яамызының Национал школа хөгжүдөр институтунун Өөредилге-методиктиг чөвүлели сайгарып көргөн. (2017 чыл, август 28)

Учебник: Куулар Е.М., Ооржак Л.Х., Оюн Т.Б., Сарыглар Ч.А. Тыва дыл. 8 класс. Кызыл, 2023

Программу составила учитель родного языка и литературы Монгуш С.Н.

Срок освоения программы: 2024-2025 учебный год

2023-2024 учебный год

Тайылбыр бижик. Тыва дыл 8 кл

«Тыва дыл» деп эртемниң школаның өөредилге планында туружу

Федералдыг базистиг өөредилге планында Россия Федерациязының бүгү-ле школаларына төрөөн дылды албан өөренири көрдүнген. Ооң иштинде федералдыг күрүнениң өөредилге стандарттарының (ФКӨС-түн) негелдезин ёзугаар 8 класска тыва дылга неделяда 2 шак көрдүнген (вариант 4) Ынчангаш чылда ниитизи-биле 70 шактын дургузунда уруглар ук эртемни өөренир.

Тыва дылды 8 класска өөренириниң кол түңнелдери.

Бот-тускайлаң:

- * төрөөн дылын улустарның аразында харылзажырының кол дылдарының бирээзи кылдыр медресеп билири;
- * бодунуң төрөөн дылынга сонугалды күштелдирери;
- * чугаалажып турар кижизин чугулалап билири;
- * чугаалажып турар кижизин хүндүлөп көөрү.

Метапредметтиг:

- * бодунуң мурнунга сорулгаларны салып билири;
- * кылып алган болгаш чедир кылбаан чүүлдерин сайгарып билири;
- * сөзүглелдин ангы-ангы жанрлары, словарьлыг статьялар, таблицалар болгаш схемалар-биле ажылдап билири;
- * билип алган чүүлүн шын сайгарып, түңнелдерни үндүрери;
- * номнарда болгаш словарьларда бижээн чүүлдерниң, хайгааралдар түңнелинде үнүп келген чүүлдерниң аразында карышкактарны эскерип билири;
- * салдырган айтырыгга шын харыылап билири;
- * бодунуң бодап турар чүүлүн бадыткап билири;
- * бодунуң кылган ажылдарының түңнелдерин көргүзүп билири.

Предметтиг:

Чугаалаары

- * шын чугаалап билири;
- * өске кижиниң чугаазын ангы-ангы аргалар дузазы-биле дамчыдып билири;
- * кандыг-бир дыңнадыг азы бижимел ажыл-биле аудитория мурнунга чугааланып билири; чугаага болгаш бижикке шын ажыглап билири. Дурум езугаар сайгарып билири
- * кижилер-биле чугаалажып тура, чугааның нормаларын шын сагыыры.

-Нарын домактарны

Дыңнаары

- * чугаалажып турар кижизиниң чугаалаар деп турар чүүлүнүң сорулгазын тодарадып билири;
- * төнгөн болгаш төнмээн бодамдарны илередип билири;
- * айтырыгны шын салып база дыңнап билири;
- * чүве чугаалап турар кижиниң сөстери биле аңа өске кижиниң дамчытканы сөстери ылгап билири.

Номчууру

- * аңгы-аңгы аргаларның дузазы-биле бижип көргүскен авторнун сөстери биле чугааны дамчыткан кижиниң сөстери, ооң иштинде доора чугааны аңгылап билири;
- * сөзүглелде бодунуң билбези сөстери тодарадып билири база оларны өске сөстөр-биле солуп билири;

* янзы-бүрү словарьлардан медээни тып билири, ооң утказын делгеренгей кылдыр тайылбырлап билири.

Бижири

- * кандыг-бир чүүлдү дыңнавышаан бижиб билири;
- * бижик демдектерин шын салып, ону тайылбырлап билири;
- * сөзүглелди эде тургуспушаан бижиб билири;
- * сөзүглелге антонимнерни, синонимнерни, төрөл сөстөрни ажыглап билири;
- * сөстүң утказын янзы-бүрү арагларның дузазы-биле бижимел чугаага тайылбырлап билири;
- * аңгы-аңгы хевирниң сөзүглелдерин тургузуп билири;
- * сөзүглелде частырыгларны эдип билири;
- * бир-ле чүүлге азы болуушкунга атты берип билири.

Кол тургузуу.

№	Раздел
1	7 класска ооренгенин катаптаары
2	Тускайлаан кежигуннерлиг домактар
3	Дорт чугаа болгаш доора чугаа
4	Нарын домак. Чагырышпаан нарын домак
5	Чагырышкан анрын домак: - Тайылбыр домактарнын янзылары - Нарын домактарга будун чартык сек, ийи сек болгаш тирени хереглээри
6	Чыл дургузунда ооренгенин катаптаары

Өөреникчилерниң билииниң деңгелинге негелделер.

- Чугаа үннерин бижикке шын илередип билири;
- Дыңнаан чүүлүнүң утказын тода дамчыдып билири;
- Сөстү уткалыг кезектерге частырыг чок чарып билири;
- Нарын домактарнын ылгалдарын тодарадып билири;
- Нарын домактарнын янзыларын ылгап, оларга бижик демдектерин шын салып билири;
- Домактарны чурум ёзугаар сайгарып, аңаа бижик демдектерин шын салып билири.

Көрдүнгөн түңнелдерни үнелээри.

- Дыңнаан, көргөн, номчаан чүүлүңге хамаарыштыр бодалдарын чиге, тода илередир:
- Бодунуң бодалын чижектер дамчыштыр бадыткап шыдаар;
- Дорт чугаадан диалогту ылгап билир;билир;
- Чугаазыңга домактарнын янзыларын ажыглап
- Бодунуң частырыгларын тып шыдаар;
- Чугаалажып турар кижизин дыңнап билир, ону хүндүлээр...

Өөрөдилге-методиктиг комплекс.

1.Тыва Республиканың өөрөдилге, эртем яамызының болгаш Национал школа хөгжүдөр институттуң сүмелээни тыва дылга өөрөдилге программасы. Авторлары: Ш.Ч. Сат, А.К. Ойдан-оол, Н.Д. Сувандии. Кызыл, 2008.

2. Өөрөдилге ному. Куулар Е.М., Ооржак Л.Х., Оюн Т.Б., Сарыглар Ч.А.Тыва дыл, 8 класс. Кызыл, 2023

3. К.Б. Март-оол. 1) Методиктиг сүмелер. Тыва дыл. 5 класс; 2) Дидактиктиг материал. Тыва дыл. 5-6 класс.;
4. С.Т-С. Ооржак, М.Ч. Ооржак. 1) Диктантылар чыындызы. 5-9 класс; 2) Эдертиглер чыындызы. 5-9 класс.
5. Аңгы-аңгы таблицалар болгаш схемалар, сюжеттиг чуруктар.
6. Янзы-бүрү словарьлар болгаш сөзүглелдер.
7. Тыва дылдың шинчээчилериниң эртем ажылдары.
8. Башкының дылдың адырларының аайы-биле тургускан тестилери.
9. Хыналда карточкалар.

Тематиктиг план.

№	Раздел	шагы
1	Дыл дугайында ниити билиглер	6
2	7-ги класска ооренгенни катаптаары	4
3	Синтаксис. Сос каттыжышкыны	8
4	Бодуун домак	21
5	ЧЧКД	6
6	Нарычтыгынган	12
7	Чугаа чорудулгазы	4
8	Катаптаашкын	7

Тыва дыл 8 «а» класс. Неделяда 2ш, шупту 68 ш

№	раздел	Кичээлдин темазы	ш	ай, хуну	онаалга
1	Дыл дугайында ниити билиглер	Торээн дылдарны камгалап-кадагалаары	1	02.сен	Мергежилге 7, интернеттен немей дилээр
2		Тыва дыл болгаш улустун аас чогаалы	1	03.сен	ар. 13. Тоолга хамаарышканын ушта бижиир
3		Тыва дыл-чечен чогаалдын дылы	1	09.сен	Мергежилге 18, утказын бижиир
4		Чечен чогаал стили	1	10.сен	Мергежилге 22
5		ЧС. Диктант	1	16.сен	катаптаар
6		ЧС. Хыналда ажыл (адм)	1	17.сен	катаптаар
7	7-ги кл. катаптаашкын	Кылыг созу	1	23.сен	Мергежилге 26
8		Наречие. Оттунуг состер	1	24.сен	Мергежилге 32
9		Дузалап чугаа кезектери	1	30.сен	Мергежилге 37
10		Созуглел	1	01.окт	Мергежилге 41
11	СИНТАКСИС	Сос каттыжышкыны. Сос кат-н грамматиктиг уткалары	1	07.окт	Мергежилге 46
12		Сос кат-н озек созунун аайы-биле болуктери	1	08.окт	Мергежилге 50, 51
13		Сос кат-н холбаалары. Башкарылга холбаазы	1	14.окт	Мергежилге 56
14		Хамааржылга холбаазы	1	15.окт	Мергежилге 61, 62
15		Каттыжылга холбаазы	1	21.окт	Мергежилге 65

16		Сос кат-н синтаксистиг сайгарылгазы	1	22.окт	Мергежилге 68
17		Катаптаашкын (сос кат-ы)	1	05.ноя	Мергежилге 69
18		ЧС. Хыналда ажыл (сос кат-ы)	1	11.ноя	катаптаар
19	Бодуун домак	Бодуун домак. БД дугайында билиг	1	12.ноя	Мергежилге 73, 74
20		Ийи составтыг домактар	1	18.ноя	Мергежилге 78
21		Кол сос, оон илереттинери. Кол состун коргузукчулери	1	19.ноя	Мергежилге 81, 84
22		Соглекчи, оон илереттинери	1	25.ноя	Мергежилге 89, 90 (шилип аар)
23		Соглекчилернин хевирлери. Кылыг состуг соглекчилер	1	26.ноя	Мергежилге 95
24		Составтыг ат состуг соглекчилер	1	02.дек	Мергежилге 100
25		Кол сос биле соглекчинин аразында тире	1	03.дек	Мергежилге 106
26		ЧС. Практиг кичээл.	1	09.дек	созуглел-биле ажыл
27		Соглекчинин составында модальдыг состер	1	10.дек	Мергежилге 114
28		Катаптаашкын	1	16.дек	домактар сайгарар
29		ЧС. Онаалгалыг диктант	1	17.дек	катаптаар
30		Домактын ийиги черге кежигуннери. Немелде, Дорт болгаш доора немелделер. Оларнын илереттинери	1	23.дек	Мергежилге 120, 124, 125 (шилип аар)
31		Тодарадылга, оон илереттинери. Капсырылга дугайында билиг	1	24.дек	Мергежилге 131
32		Байдалдар, оларнын утка аайы-биле болуктери. Уенин байдалы, оон илереттинери	1	13.янв	Мергежилге 137, 141
33		Кылдыныг аргызынын, туруштун байдалдары, оларнын илереттинери	1	14.янв	Мергежилге 148
34		Чылдагааннын, сорулганын байдалдары, оларнын илереттинери	1	20.янв	Мергежилге 154
35		Хемчегнин байдалы, оон илереттинери	1	21.янв	Мергежилге 157
36		Делгеренгей болгаш делгеренгей эвес домактар	1	27.янв	Мергежилге 165
37		Катаптаашкын	1	28.янв	Мергежилге 162
38		ЧС. Тестилиг хыналда ажыл (2 составтыг домактар)	1	03.фев	домактар сайгарар
39		Чангыс составтыг домактар дугайында билиг. Ат домаа	1	04.фев	Мергежилге 171
40		Тодаргай арынныг домак	1	10.фев	Мергежилге 174
41	ЧЧКД	Тодаргай эвес арынныг домактар. Ниити арынныг домактар	1	11.фев	Мергежилге 181
42		Арын чок домактар. Чангыс составтыг бодуун домактарнын созуглелдерге ажыглалы	1	17.фев	Мергежилге 185, 192
43		Чангыс составтыг домактарнын синтаксистиг сайгарылгазы.	1	18.фев	Мергежилге 195
44		Катаптаашкын	1	24.фев	ар 119-га айтырырларга харыылаар
45		ЧС. Хыналда ажыл	1	25.фев	Мергежилге 191
46		Долу болгаш долу эвес домактар. Домак состер	1	03.мар	Мергежилге 200
47	Нарынчттынган домактар	Нарынчттынган домактар дугайында билиг. Домактын ЧАК-биле нарынчттынары	1	04.мар	Мергежилге 208

48		ЧАК илереттинери. ЧАК холбажыр аргалары. ЧАК-ге бижик демдектери	1	10.мар	Мергежилге 212, 219
49		ЧАК домактарга туннекчи состер болгаш оларга бижик демдектери	1	11.мар	Мергежилге 223
50		Чангыс аймак болгаш чангыс аймак эвес тодарадылгалар, оларга бижик демдектери	1	17.мар	Мергежилге 227
51		Тускайлаан кежигуннуг домактар, оларнын ужур-дузаы. Делгеренгей кежигуннер-биле нарынчыттынары	1	18.мар	Мергежилге 236
52		Причастиелиг болуглелдер-биле нарынчыттынары	1	01.апр	Мергежилге 246
53		Деепричастиелиг болуглелдер-биле нарынчыттынары	1	07.апр	Мергежилге 254
54		Деннелгелиг болуглелдер-биле нарынчыттынары	1	08.апр	Мергежилге 258
55		Адалга. Адалгалыг домакка бижик демдектери. Делгеренгей болгаш делгеренгей эвес адалгалар	1	14.апр	Мергежилге 264, 268
56		Кирилдер состер болгаш кирилде домактар. Оларга бижик демдектери	1	15.апр	Мергежилге 275
57		Нарынчыттыг домактарнын сайгарылгазы	1	21.апр	Мергежилге 280
58		ЧС. Хыналда ажыл	1	22.апр	эдертиг ар 160
59	Чугаа чорудулгазы, чугаа культуразы	Чангыс кижинин чугаазынын янзылары. Тоожуушкун	1	28.апр	Мергежилге 288
60		Чурумал. Угаап бодаашкын	1	29.апр	Мергежилге 294
61		Диалог болгаш чугаа культуразы. Диалог, полилог болгаш монолог	1	05.май	Мергежилге 307
62		ЧС. Хыналда ажыл	1	06.май	чурук-биле ажыл
63	Катаптаашкын	Сос каттыжышкыны	1	12.май	Мергежилге 313
64		Бодуун домак. Домактын чугула болгаш ийиги черге кежигуннери	1	13.май	Мергежилге 316
65		Чангыс составтыг домактар	1	19.май	Мергежилге 319
66		Нарынчыттыг домактар	1	20.май	Мергежилге 322
67		ЧС. Туннел хыналда ажыл	1	26.май	катаптаар
68		ЧС. Частырыглар-биле ажыл	1	27.май	катаптаар